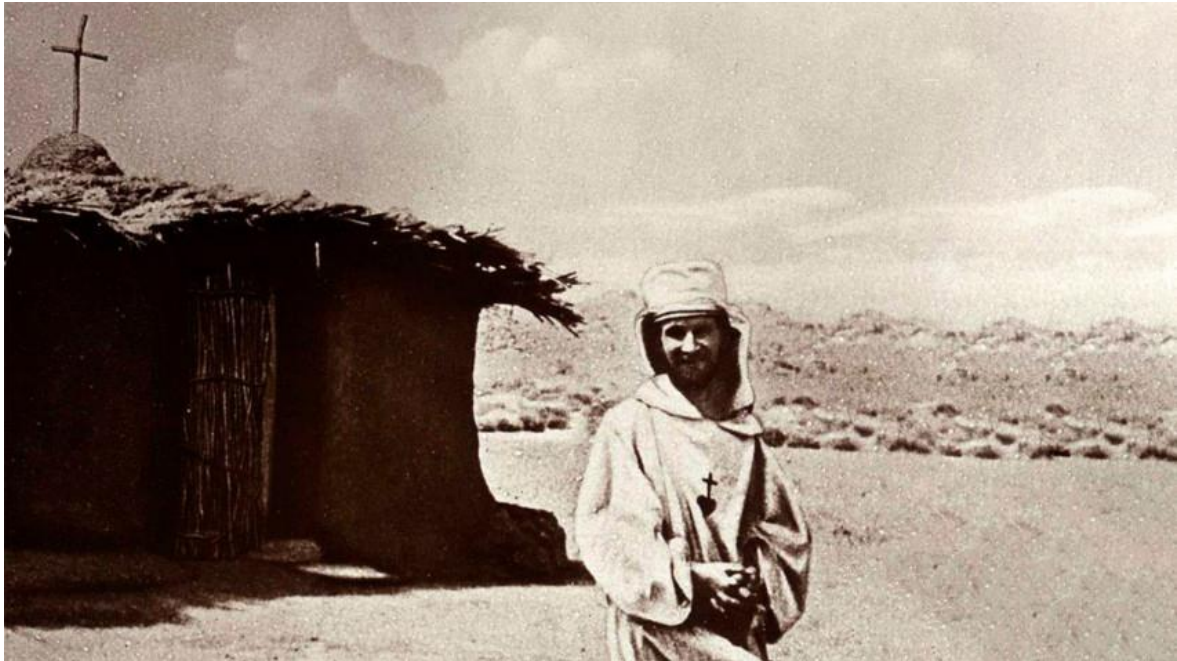

A peremvidék vértanúja, egyetemes testvér: Charles de Foucauld

Május 15-én tíz új szenttel gazdagodik az Egyház. Ferenc pápa a Szent Péter téren szentmise keretében szentté avatja többek mellett Charles de Foucauld-t. Az alábbiakban Szőke Péter, a Sant'Egidio közösség magyarországi referense írását olvashatják a peremvidék vértanúja lelkiségéről.

Dietrich Bonhoeffer írta, hogy Krisztus útja nem az emberektől Istenhez, hanem Istentől az emberekhez vezet. A találkozás ráadásul nem egy hatalmi vagy gazdasági erőközpontban, mondjuk Rómában, de még csak nem is Jeruzsálemben történik. Isten Fia a júdeai aprócska Betlehemben születik, ahonnan hamar menekülnie kell, hogy megismerje a mind a mai napig talán leginkább marginális csoport, a menekültek sorsát. Majd családjával a Betlehemnél is periférikusabb, galileai Názáretben telepszik le, ahonnan Natánael szerint aligha jöhet bármi jó. Galilea és a Tízváros vegyes lakosságú, pogányok által szinte tisztátalanná tett, „gyanús” peremvidékei kezd el hirdetni evangéliumát. Kereszthalála, de feltámadása is a város szélén, szinte azon kívül történik. A Feltámadott a félreeső Galileába várja vissza a tanítványokat, hogy azok innen vigyék el az örömhírt a föld végső határáig.

A Ferenc pápa által oltárra emelt Charles de Foucauld életútja is a központból a peremvidék felé vezetett. A jómódú, katolikus neveltetés kapó, de hamar

agnosztikussá lett fiatalember előtt számtalan karrierlehetőség nyílt a *belle époque* (a szép korszak) Franciaországában. Ő ezek közül a katonai pályát választotta, amely végül távolabb sodorta őt a centrumtól, bár egyelőre még csak földrajzilag: Algériába került. A találkozás az ottani emberekkel és kultúrával mély benyomást tett rá, de a laktanyai élet fegyelme és zártsága terhére volt. Így 1882-ben leszerelt a hadseregtől, és utazgatni kezdett Marokkónak az európaiak elől addig elzárt és veszélyes vidékein vándor, kolduló rabbinak adva ki magát.

Életveszélyes kalandjai és titokban készített feljegyzései akár ünnepeket felfedezővé is tehettek, vagy akár tudományos pályára állíthatták volna a még csak huszonnyolc esztendőes Charles-t, aki ekkor visszatért Párizsba és szerető családjához. Életrajzírói és saját bevallása szerint azonban éppen ekkor indult új útra: Isten keresésére. Keresztény rokonainak és barátainak jósa és intelligenciája mély benyomást tett rá. Templomba járni és imádkozni kezdett, egyelőre hit nélkül: „Istenem, ha vagy, add, hogy megismerjelek!”. Megannyi kétkedés után megtérése nem lehetett egy pillanat műve. Az evangélium csodái időnként hihetetlennek tűntek számára, máskor pedig a Korán szakaszait illesztette imádságaiba. De „az isteni kegyelem és gyóntató tanácsai eloszlatták a fellegeteket”. Egy szentföldi zarándoklat, a szentáldozás a betlehem-i barlangban karácsony éjjelén megérleli benne a hivatást, hogy szerzetes legyen.

1890-ben belép a trappista rendbe. Itt boldog, de még mindig szomjúság gyötri: „A gazdagok szemében szegények vagyunk ugyan, de nem vagyunk olyan szegények, mint a mi Urunk, vagy amilyen én voltam Marokkóban, vagy ahogy Szent Ferenc szegény volt...”. Elöljáróinak engedélyével Názáretbe költözik, ahol kis remeteséget hoz létre, miközben már ekkor testvérekre vágyik. Megírja a kistestvérek egyszerű reguláját, amelynek lényege: „Néhány hívő lélek családként gyűlik össze a Szentostya körül”. Károly testvér visszatér hazájába, hogy tanuljon és pappá szentelhesse, hogy innentől kezdve mindig az Eucharisztia jelenlétében éljen. Előbb Nyugat-Algériában, kis, egyszemélyes apátságot épít, elnyerve a muszlim bennszülöttek és a francia helyőrség rokonszenvét egyaránt. Itt fogalmazza meg talán először, hogy mindenki testvére, egyetemes testvér, *frère universel* akar lenni. Aprócska házában maguk a helyiek kezdik Testvériségnek hívni. Károly naponta órákat tölt szentségimádással. De fölfedezi és megbotránkoztatja őt a rabszolgaság itt még fennálló intézménye. Ekkor megfogalmazza, hogy az effajta igazságtalanságot szóvá kell tenni még a saját kormányával szemben is, nehogy „alvó őrszemeknek, közönyös pásztoroknak” bizonyuljunk.

A magányos abbé ajtaja hajnaltól estig nyitva áll: Jézus nemcsak az Oltáriszentségben, hanem a rabszolgákban, szegényekben, vándorokban, a hozzá betérő és vele beszélni akaró katonákban is társa. 1904-ben innen indul el utolsó, 1916-ig tartó utazására Timbuktu felé, hogy a tuaregek barátja és apostola legyen a sivatagban, távol minden intézménytől és védelemtől, egymaga, és mégsem egymaga, mert vele van Jézus az Eucharishtiában. Vajon van-e ennek értelme, származik-e ebből bárkinek is bármi jó? – teszi föl a kérdést. A választ így adja meg:

„Jézus sehol nem tud jelen lenni úgy, hogy ne sugározna fényt maga körül”.

Károly testvér érzi, amint a tuaregek megváltoznak körülötte az évek során. Egyre inkább megtapasztalja barátságuk édességét. Nem tesz nagy dolgokat, csupán jelen van közöttük, kíváncsisággal, rokonszenvvel és együttérzéssel betegeik, szenvedőik iránt. Megírja az első francia-tuareg szótárt. Az első világháború szele azonban 1916-ban megérinti ezt a fő hadszínterektől távoli vidéket is. Charles de Foucauld-t egy tuareg ismerősének tippjére szenuszita lázadók ejtik túszul, talán váltságdíj reményében, és a zűrzavarban őre, egy pánikba esett kamasz agyonlövi.

Andrea Riccardi magyarul is hamarosan megjelenő *Periferie* című könyvének egyik fejezetében nagy teret szentel Charles de Foucauld alakjának, és belőle kiindulva a peremvidékek misztikájának. Riccardi egyenesen a periféria vonzerejéről beszél. Ez meglepő lehet, ha figyelembe vesszük, hogy Károly testvér társak nélkül élt és halt meg. Életében nem akadtak követői, akikkel megoszthatta volna az általa vágyott és megélt utat.

A sivatagban, a tuaregek között élt és hordozta Jézust az Isten szavában és az Eucharishtiában – vagy még inkább talán Jézus hordozta őt közöttük.

Csak halála után alakultak olyan közösségek, amelyeket az ő példája és lelkiisége ihletett: gondolok itt a René Voillaume és *petite sœur* (kis nővér) Magdeleine neveihez köthető Jézus Kistestvéreire. Ők Szent Charles de Foucauld közvetlen lelki gyermekeinek tekinthetők, akik az „apa” halála után születtek, akinek hatása azonban rajtuk is túlmutat. A 20. századi katolicizmus ugyanis újra felfedezte a peremvidéket, amely nem csak a Szahara vagy a Száhel homoksivatagjait jelentette. Maguk a kistestvérek – ahogyan Magyarországon is – gyakran az emberi sivatagokba költöznek: munkáskerületekbe, ahol a szegénység és a kizsákmányolás miatt az emberi kapcsolatok, a kultúra kiszikkad. Ha valaki

végigtekint Budapest térképén, látja, mennyi templom épült az előző század első éveiben a pesti munkáskerületekben. E sorok írójához különösen közel áll a Gát utcai Kaniziusz Szent Péter-templom is, József Attila szülőházával szemben, a Ferencváros szívében, de a belváros peremén, amely ma a Sant'Egidio közösség imádságának, liturgiáinak és a szegények körében végzett szolgálatainak a helyszíne és kiindulópontja. A templomot a lazaristák építették az 1910-es években, nyilvánvaló missziós szándékkal egy proletár kerületben. Szent Charles de Foucauld és kistestvérei nem foglalkoztak politikával: a szegények, a peremre szorultak előnyben részesítése náluk nem ideológiai választás, hanem az evangélium tettekre váltásának kitüntetett módja. Az evangélium és a szegények iránti együttérzés motiválta a munkáspapok mozgalmát a II. világháború utáni Franciaországban, amely mély nyomott hagyott az Egyház történetében annak ellenére, hogy néhány év elteltével XII. Piusz jobbnak látta feloszlatni; tartott ugyanis attól, hogy a papság egy része marxistává válik, és politikai szerepkörbe téved. Egy másik tapasztalat az ugyancsak a periférián hirdetett és megélt evangéliumból 1968-ban született – már említett – Sant'Egidio közösség. Polgári származású olasz fiatalok egy csoportja akkoriban minden nap felkerekedett, hogy Róma szegénynegyedeiben olyan gyerekekkel, családokkal barátkozzon, akik az olasz gazdasági csoda jólététől, az intézményektől – köztük az egyháziaktól is – jórészt távol éltek. Andrea Riccardi és barátainak célja nem annyira a misszió, az evangélium hirdetése volt, hanem az, hogy a szegényekkel együtt éljék meg az evangéliumot, a szegényekkel együtt legyenek Egyház. Megéreztek azt, amit évtizedekkel később Ferenc pápa úgy fogalmaz majd meg, hogy a szegények evangelizálnak minket. A Sant'Egidio azóta is állandó exodusban él a perifériák felé: Kelet-Európa, Dél-Amerika, és főleg Afrika irányába.

Ferenc pápa tanításában és egész működésében központi szerephez jut a peremvidék – ha szabad ezzel a paradoxonnal élni. Első apostoli útjai nem a kereszténység vagy az európai és világpolitika nagy központjaiba, hanem Lampedusa szigetére, Tiranába és Szarajevóba vezettek. Az irgalmasság 2016-ra meghirdetett rendkívüli szentévének hivatalos, római megnyitóját megelőzően a háború gyötörte Közép-afrikai Köztársaság fővárosában, Banguiban megnyitotta és átlépte az ottani szerény katedrális szent kapuját. Az Amerikai Egyesült Államokba Kuba érintésével látogatott. Az üzenet világos: a perifériáról lehet megérteni a centrumot. Napjainkban a szemünk előtt tárul fel a legvégső peremvidék, a háború. Maga az *Ukrajna* szó eredetileg határvidéket jelent.

Ma, amikor a népek, a vallások között – a kereszténységen belül is – újra épülnek a válaszfalak, Charles de Foucauld példája ámulatba ejtően időszerű. Ferenc pápa magisztériumának egyik ihletője. Olyannyira, hogy a *Fratelli tutti* kezdetű enciklikát éppen Foucauld alakjának felidézésével zárja:

„Végül egyetemes testvér akart lenni, de csak a legutolsókkal való azonosulás útján lett mindenki testvére. Ihlessen meg mindnyájunkat Isten ezzel az eszmével.”

Ferenc pápa péteri szolgálata a perifériáról indult.

Fotó: Vatican News

Magyar Kurír 2022. május 14.

<https://www.magyarkurir.hu/hirek/a-peremvidek-vertanuja-egyetemes-testver-charles-de-foucauld>